

AHMED III. DEVRİNDE ŞARK SEFERİNE İŞTİRÂK EDECEK ORDU ESNAFI HAKKINDA VESİKALAR

M. Münir Aktepe

Osmanlı devletinin devamı müddetince, İstanbul'da zuhûr eden belli-başlı isyanlardan birinin de Patrona vak'ası olduğu malûmdur. Bu hâdise, 27 sene saltanat süren Ahmed III.'ün hal'i, veziriâzam Damad İbrahim Paşa ile tanınmış devlet erkânının öldürülmesi ve avam tabakasının tahakkümü ile neticelenmemiş, bizde ilk garblılaşıma hareketlerini duraklamaya uğratmıştı. Örf ve âdette, mimarîde, matbaacılığın kurulması gibi yeniliklerde garba doğru yaklaşma hissölenen, bu devir, böylece bir irtica' hareketi neticesinde nihayete ermişti.

Sebepleri, iktisadî, içtimai, siyasi ve şahıslar arasındaki rekabetler bakımından, vuku'u tarihinden çok eskiye giden 1730 isyanı, bâzan düşünöldüğü gibi, tek âmilin, yâni İran harblerinden dolayı doğmuş bir mesele değildi. İran harbleri, bu hâdisenin hakikî olmaktan ziyade, zâhiri sebebi idi. 1730 isyanında, senelerden beri devam ede gelen mütamadî harblerin halk üzerinde bıraktığı yorgunluğun, Anadolu'da ve Rumeli'de idaresizlik neticesi zuhûr eden mahallî vak'aların ve bu yüzden İstanbul'a olan mütamadî göçlerin, nihayet hükümet merkezinde kendini gösteren işsizliğin, beri taraftan, devlet ricâlinin sefahat içinde yaşayarak, lüzumsuz yere para sarf edilmesinin, garbı taklid gayesiyle başlayan bir çok işlerin tereddide uğramasının, nihayet fakir halkta üst tabakaya karşı kin ve adavet uyanmasının mühim rol oynadığı aşikârdır. Nitekim bu hâdiseye esnafın nihayet alâkalanması fikrimizi takviye edecek bir delil sayılabilir. Tarihi kaynaklar tedkik olunduğu zaman, 1725—1730 seneleri arasında, devlet ricâlinin bir taraftan kendi zevk ve eğlenceleri için lüzumsuz yere para sarf ettikleri, diğeri taraftan halka müte-

madiyen yeni-yeni vergiler ihdas etmeleri ve bu gibi hâllerin 1730 senesine doğru arttığı, hattâ sefer için toplanan paraların yerine sarf olunmuş, su-i istimâl edildiği görülüyor. Bu hususları açıklayan bazı vesikalar vardır ki, onlardan birini diğer iki vesika ile birlikte burada neşretmeyi faydalı bulduk.

Tarihimizin siyasi vak'alarıyla ve askerî hâdiseleriyle meşgul olmak, yakın zamana kadar daha ziyade bir anane halinde devam etmiş, son zamandaki bazı tarihçilerimiz müstesna, evvelkileri, iktisadî meseleler üzerinde hemen hiç durmamış, bu gibi mevzular ciddiyetle ele alınmamıştır diyebiliriz. Halbuki gerek Başvekâlet Arşivi'nde, gerek İstanbul Müftülüğü'nde ve Topkapı Sarayı'nda bulunan şer'î sicillât arşivlerinde mevcut vesikaların malî meselelerle alakalı olanları tedkik edilirse, Osmanlı devletinin geçirmiş olduğu bir çok hâdiselerin sebepleri meyanında iktisadî amillerin çok mühim rol oynadığı açıkça görülür.

1730 senesi ilkbaharında, İran üzerine sefere hazırlanan Ahmed III., memleketin muhtelif bölgelerine fermanlar göndererek, Rumeli tarafında ve merkeze civar olan yerlerde mevcut askerî, Üsküdar'a kurulacak olan Ordu-yı hümâyuna mahsus karargâhda toplanmalarını bildirmiş, gerekli olan harb levazımı hakkında da vilâyetlere ayrı ayrı emirler göndermişti. Sultan Ahmed bir taraftan, birlikte sefere çıkacağını söylediği bu ordunun biran evvel, Üsküdar'da toplanmasını te'mine çalışırken, diğer taraftan onun ihtiyacını te'min gayesiyle icab eden tertibatı alıyor, bilhassa orducu esnafın ne şekilde iştirâk edeceğini, I. No. lu vesikada gördüğümüz emirle bildiriyordu.

İstanbul kadısına, Yeniçeri ağasına, esnaf kethüdaları ve ustalarına hitaben yazılmış olan 29 Zilhicce 1142 (15 Temmuz 1730) tarihli bu emr-i hümâyunun, çok kısa zamanda tatbik mevkiine konulduğunu ve Gurre-i Muharrem 1143 de «Mahmiyye-i İstanbul'dan ihracı ferman buyurulan 28 aded esnafın 85 aded ordu haymelerinin sefer-i hümâyunda mevcut bulunmak üzere» hazırlanmış olduğunu II. numaralı vesikadan anlıyoruz. Bu devre aid İstanbul müftülüğündeki Bab defterleri ve diğer şer'iyeye kayıtlarını tedkik neticesinden anlaşılacağı veçhile çok müşkül mevkide olan İstanbul esnafı, bu def'a da padişahın arzusunun derhal yerine getirmişti. Lâkin İstanbul'da işsizliğin hüküm sürdüğü, Esnaf loncalarının gayet sıkı bir kontrol altında bulunduğu, bir çok kimse-

lerin iktisadî meseleler yüzünden hükûmete karşı memnuniyetsizliklerini açıkça bildirdikleri bu sırada, devletin arzusunun yerine getirmelerine rağmen «Şark tarafına musammem sefer-i hümâyuna nusret-makrun için İstanbul'dan ihracı ferman buyurulan orduya isticar olunan kimesnelere verilmek üzere esnafdan ordu akçesi namıyla vâfir akçe tahsil ve sefere gidecek adamlara verilmeyüb ekl ve bel' olunması», İstanbul esnafını Damad İbrahim Paşa hükûmetine karşı galeyana getirdi. Üç numaralı vesika, bu hususta toplanan milyonlarca akçenin, hangi esnaftan, ne miktar alındığını açıkça göstermektedir. Hemen hemen bütün İstanbul esnafı, orduya iştirâk edecek esnaf gurupları için para vermiş, fakat bunlar yerinde sarf olunmamıştı. Üstelik ordu da Üsküdar'dan hareket etmediği için, esnafın seferde te'min edebileceğini düşündüğü kâr, artık bahis mevzuu değildi. Bu hâl bir çok İstanbul esnafının mutazarrır olmasına sebep oldu ve bazı esnaf birlikleri, namlarına sefere iştirâk edecek orducuya vermiş oldukları paraları geri istemeğe başladılar. Netice itibarıyla esnaf arasında da vakit vakit bu yüzden kavgalar çıktığı görüldü. İstanbul'da büyük bir hoşnutsuzluk havası esmeğe başladı. İşte bu sıradadır ki Patrona isyanı dediğimiz vak'a zuhûr etti ve bu isyana bilindiği gibi esnaf da karıştı.

İsyana âmil olan sebepler arasında zikrettiğimiz vesikalardan da anlaşılacağı veçhile, 1730 seferine iştirâk dolayısıyla toplanan paranın «ekl ü bel'» olunmasının da mühim bir rolü vardır.

Bahis mevzuu ettiğimiz vesikalar, o devirdeki su-i istimâl hâdisesini ortaya koymakla beraber, XVIII. asrın başında, İstanbul'da ne gibi esnaf zümrelerinin bulunduğunu, bunların, padişah sefere çıktığı zaman ne şekilde orduya iltihak ettiklerini açıklaması, İstanbul'daki esnaf içinde hangi zümrenin daha hâkim olduğunu, daha çok vergi verebilecek durumda bulunduğunu, kaç çadıyla orduya iştirâk ettiğini göstermesi bakımından da ayrıca ehemmiyeti haizdir. Bilhassa İstanbul'un iktisadî durumu üzerine araştırma yapanlara faydalı olabileceğini düşünerek neşrine karar verdiğimiz bu üç vesikanın asılları İstanbul Müftülüğü arşivinde, İstanbul Kadılığı ve İstanbul Bab defterleri'ndedir. Onları burada tarih sırasıyla neşrediyoruz.

I

Akdâ kudatî'l müslimîn evlâ vülâtî'l müvahhidîn ma'dî-nü'l-fadl-i ve'l-yakîn râfî'-u a'lâmi's-şeriatî ve'd-dîn vâris-u ulâ-mî'l-enbiya-i ve'l-mürselin el-muhtass-u bi-mezîd-i f'nâyeti'l-melikî'l-mu'in mevlana İstanbul kadısı zîdet fedailehu ve iftiharu'l-emâcid-i ve'l-ekârim câmi'ül-mehamid-i ve'l-mekârim el-muhtass-u bi-mezîd-i f'nâyeti'l-melikî'l-allâm-i bil'fi'il dergâh-i mu-âllâm yeniçerileri ağası dâme mecduhu ve mefahirü'l emâsil ve'l-akran esnaf kethüdaları ve ihtiyar ve ustaları zide kadruhum tevki'-i refî'-i hümayun vasıl olacak ma'lûm ola ki işbu sene-i mübarekede şark cânibine saâdet ve iclâl ile bizzat cenâb-ı hilâfet-meâbim hareket ve azimet üzere sefer-i hümayunum muhakkak olmağla inşa'allah-ü taalâ işbu Muharremü'l haram gurreinde tuğ-ı zafer fûruğ-ı padişahanem ihrac ve evâil-i Muharremde Üsküdar tarafına ubur emr-i muhakkak olmak takribi ile orduy-ı hümayun-ı mevhibet makrunumla ma'en gidecek ecnad-ı zafer i'tiyadın iktiza eden malzemeleri tedarükünde zaruret ve müzayaka çekilmemek için orduy-ı hümayunumda mevcut bulunmak üzere hırfet esnafının aynı orduları ihrac olunmak lâzım gelüb ve sinin-i sabikalarda bilâd-ı selâsedan aynı ordu esnafı haymeleri ihrac ve sâir bilâd ve emsardan dahi bedelleri tahsil olunmak için evâmîr-i aliygem isdar ve irsâl kılındığına binaen bu def'a dahi sefer-i hümayun-ı nusret-makrunum azimet olündük da orduy-ı hümayunda mevcut bulunmak için ihrac olunan suret-i defter mucibince yirmi yedi hırfetin seksen dört haymeleri olmak üzere Asitane-i saâdetimde aynı orduları ihrac tertibi fermanım olmağın imdi siz ki mumailayhümasız (!) kaptıcılar ocağı ihtiyarlarından ordu ağası tâyin olunan Ahmed zide kadruhu ile iş-bu emr-i şerif-i âlişanım vusulünde mu'tad-ı kadim üzere iktiza eden masrafları beyinlerinde mer'i tutulan saadet-i dirine üzere yamaklarının birbirlerine imdad ve ianetlerle gördürülüb ordu ağası tâyin olunan mumailayh ma'rifetile tamamen haymeleri ihrac ve vakt-ı mezbure değün Üsküdar'da orduy-ı hümayunumda icâleten mevcut ettirmekte ziyade dikkat ve ihtimam eyleyüb mugagir-i emr-i âlişan vaz-ı hareketten be-gayet ittika' ve mücânebet olunmak babında ferman-ı âlişanım sadır olmuştur.

Buyurdum ki hüküm-i şerifim vusül buldukta bu babda vech-i meşruh üzere şeref-yâfte-i sudur olan iş-bu emr-i şerif-i cellü's-şan vâcibü'l-ittiba' ve lâzımü'l- imtisâlimin mazmun-ı itâat makrunile âmil olub hilâfile vaz'ü hareketten be-gayet ihtiraz eylli-yesin şögle bilesin alâmet şerife i'timad kılâsın Tahriren Fîl-yevmi't-tâsi'-işrine min şehri Zilhicce li-seneti isneyn ve erbaine ve mie ve elf (15 Temmuz 1730).¹

II

Halen iş bu sene-i mübarekede şark tarafında vaki' sefer-i hümayuna mahmiye-i İstanbul'da ihracı ferman buyrulan yirmi sekiz aded esnafın seksen beş aded ordu haymelerinin sefer-i hümayunda mevcut bulunmak üzere kethüdaları ve yiğit-başları kefaletleri ve ma'rifetleri ile bil'ittifak tâyin ve tahsis olan kimmesnelerdir ki ber vech-i âti zikrolunur. Fi gurre-i Muharremü'l-haram sene 1143 (17 Temmuz 1730)

4 Hayme

Hırfet-i Habbazan

Orducu: Murat veled-i Serkis
Meblağ: 174 000
Yalnız bir yük yetmiş dört bin akçedir.

2 Hayme

Hırfet-i Mumciyan

Orducu: Hasan bn. Ali ve Ahmed
bn. ve Yusuf bn. Kasım.
Meblağ: 55 000
Yalnız elli beş bin akçedir.

Eçim

Hırfet-i Kasaban

Orducu: Ebubekir bn. Osman
ve Ahmed bn. Ali
Meblağ: 432 000
Yalnız dört yük otuz iki bin akçedir.

4 Hayme

Hırfet-i Bakkalan

Orducu: Mehmed Ağa ve Süleyman Ağa ve Hacı Mustafa Ağa ve Ali Ağa ve Elhac İbrahim ve Mustafa Ağa ve diğer Süleyman
Meblağ: 1 440 000
Yalnız on dört yük kırk bin akçedir.

¹ İstanbul Bab-defterleri, No. 6/149, vrk. 34/b, İstanbul Müftülüğü arşivi.

2 Hayme

Hirfet-i Paçacıyan

Orducu: Ebubekir Beşe bn. Halil,
ikinci hayme Mehmed Beşe bn.
Hamza.
Meblağ: 72 000
Yalnız yetmiş iki bin akçedir.

8 Hayme

Hirfet-i Hıffafan

Orducu: Seyyid Hüseyin bn. Veli
ve Abdullah bn. Ahmed
Meblağ: 129 600
Yalnız bir yük yirmi dokuz bin
altı yüz akçedir.

4 Hayme

Hirfet-i Bezzazan

Orducu: İbrahim bn. Mustafa ve
Ahmed Çelebi bn. ve Hasan bn.
Mustafa ve Kırkor veled-i Matyas
Meblağ: 48 000
Yalnız kırk sekiz bin akçedir

2 Hayme

Hirfet-i Hallacan

Orducu: İbrahim Beşe bn. Ahmed
ve ikinci hayme Hasan bn. Ahmed
Meblağ: 40 000
Yalnız kırk bin akçedir

3 Hayme

Hirfet-i Hayyâtan

Orducu: Süleyman bn. Mustafa
Sinan ve diğer Evadik veled-i
Kürkiye
Meblağ: 42 000
Yalnız kırk iki bin akçedir

4 Hayme

Hirfet-i Sarracan

Orducu: Usta Mustafa bn. Mah-
mud ve Ahmed bn. Halil.
Meblağ: 40 000
Yalnız kırk bin akçedir.

4 Hayme

Hirfet-i Attaran

Orducu: Mahmud Ağa bn. Hüse-
yin ve Ahmed Çelebi bn. Mustafa.
Meblağ: 84 000
Yalnız seksen dört bin akçedir.

2 Hayme

Hirfet-i Aşçıyan

Orducu: Hüseyin Beşe bn. Ali ve
diğer Hüseyin bn. Hasan ve Usta
Hasan bn. Ahmed ve Yakub bn.
Hasan.
Meblağ: 160 000
Yalnız bir yük altmış bin akçedir

1 Hayme

Hirfet-i Kazzaz ve Kullacıyan

Orducu: Hüseyin bn. İbrahim ve
diğer Hüseyin bn. Mehmed
Meblağ: 24 000 Meblağ: 24 000

1 Hayme

2 Hayme

Hirfet-i Kılıcıyan

Orducu: Halil bn. İbrahim
Meblağ: 18 000
Yalnız on altı bin akçedir

1 Hayme

Hirfet-i Keman-geran ve Okcu

Ebubekir bn. Usta, Yusuf bn.
Ali Abdullah
Meblağ: 9 600 Meblağ: 9 600

4 Hayme

Hirfet-i Na'lbandan

Orducu: Usta Yusuf bn. Abdul-
lah ve Ali bn. Abdullah ve Hüse-
yin bn. Ali
Meblağ: 48 000
Yalnız kırk sekiz bin akçedir

3 Hayme

Hirfet-i Semericiyan

Orducu: Süleyman bn. Mehmed
ve Ahmed bn. Ali ve Mehmed bn.
Abdullah.
Meblağ: 18 000
Yalnız on sekiz bin akçedir.

1 Hayme

Hirfet-i Kalaycıyan

Veliyü'd-din Hasan
Meblağ: 9 600

1 Hayme

Hirfet-i Çadırıcıyan

2 Hayme

Hirfet-i Çuhacıyan

Es-seyyid Süleyman bn. es-seyyid
Ahmed
Meblağ: 40 000
Yalnız kırk bin akçedir

6 Hayme

Hirfet-i Berberan

Orducu: Hacı Süleyman bn. Meh-
med ve Ali bn. Ahmed ve Mustafa
bn. Ali ve Süleyman bn. Ahmed
ve Elhaç İbrahim bn. Hüseyin
Meblağ: 36 000
Yalnız otuz altı bin akçedir

4 Hayme

Hirfet-i Muhtaban

Orducu: Elhaç Mehmed bn. Ah-
med ve Osman bn. Şaban ve Mus-
tafa Beşe bn. Osman ve diğer
Mustafa bn. Ahmed
Meblağ: 36 000

4 Hayme

Hirfet-i Na'lacıyan

Orducu: Hasan Beşe bn. Mehmed
ve Mehmed Beşe bn. Mustafa ve
İbrahim bn. Hüseyin ve Hasan
Meblağ: 34 800
Yalnız otuz dört bin sekiz yüz
akçedir

4 Hayme

Hirfet-i Eskiciyan

Orducu: Simon veled-i Melkon
ve Mikail veled-i Bogos ve Kira-
gos veled-i Artin ve veled-i
Yasef.
Meblağ: 32 000
Yalnız otuz iki bin akçedir.

1 Hayme

Hirfet-i Kazancıyan

Ahmed bn. Mustafa
Meblağ: 18 000

3 Hayme

Hirfet-i Çakşircıyan

Orducu : Asadur veled-i Kasbar
ve Agob veled-i Kirkor ve Oseb
veled-i Haçadur
Meblağ : 36 600

Yalnız otuz altı bin altı yüz

1 Hayme

Hirfet-i Demircıyan

Kethüda Süleyman bn. Mustafa
Meblağ : 18 000
Yalnız on sekiz bin akçedir

4 Hayme

Hirfet-i Arpacıyan

Orducu : Ömer Beşe bn. Osman,
Ali Beşe bn. Salih, Osman Beşe
bn. Ali, Hasan bn. Ahmed
Meblağ : 60 000

Yalnız altmış bin akçedir²

III

İş-bu sene-i mübarekede şark tarafına musammem sefer-i hümayun-ı nusret makrun için İstanbul'dan ihracı ferman buyurulan orduya isticar olunan kimesnelere verilmek üzere esnaftan ordu akçesi nâmile vâfir akçe tahsil ve sefere gidecek adamlara verilmeyüb ekl ü bel' olunub ordu-ı hümayunda olan asker-i islâmın zaruret çekmelerine bâis olmak mülâhazasıle esnafdan ne mikdar akçe tahsil olunmuştur ve her biri kaçır dükkân ihrac etmişler ve dükkân başına dahi kaçır akçe vermişlerdir. İstanbul ve Üsküdar ve Eyüb ve Galata kadılarından mufassal defterlerini alasız deyü, izzetlü Çavuşbaşı Ağa'ya hitaben vârid olan ferman-ı âliye imtisalen taraflarından mübaşir tayin buyurulan İsmail Çavuş ma'rifetile her esnafca meclis-i şer'de ihzar ve tefahhus olunub ber-vech-i âti zikrolunur. Fi'l-yeomî's-sâlis-i ve'l-işrin min Muharremü'l-haram li-seneti selâsin ve erbaine ve mie ve elf.

² Bu vesikanın aslı için bk. İstanbul Kadılığı Defterleri, No. 6/150, vrk. 2/b-3/a, İstanbul Müftülüğü arşivi.

Hirfet-i Habbazan

Hayme; Aded : 4
Beher hayme : 43 500
Yekûn-ı meblağ : 174 500
Mülhakattan tahsil olunan meblağ
Kapan uncularından : 18 000
Tekfur-dağı uncularından : 8 000
26 000

Maada yüz kırk sekiz bin akçeyi habbasan tayifesi verecektir.

Hirfet-i Mumcıyan

Hayme; Aded : 2
Beher hayme Fi : 27 500
Yekûn-ı meblağ : 55 000
Mülhakata yoktur, kendileri verecektir.

Hirfet-i Kazazan ma'a kul-labıyan³

Hayme; Aded : 2
Beher hayme Fi : 24 000
Yekûn-ı meblağ : 48 000
Minha, mülhakattan tahsil olunan meblağ.
Düğmecilerden : 5 000
Yahudilerden : 5 000
10 000

Maada otuz sekiz bin akçeleri vakıf mallarının nemasından verilmiştir.

Hirfet-i bakkalan ve yaş yemişciyan

Hayme; Aded : 4
Beher hayme Fi : 360 000
Yekûn-ı meblağ : 1 440 000
Beş haymeden
fener akçesi : 24 000
1 464 000

³ Kullab, ipliğe halis veya sahte sırma sarmaya mahsus bir nevi' çark (Ş. Sami, Kamas-ı türki, İstanbul 1317).

⁴ Şırlagan=susam yağı; Hüseyin Kâzım, Türk lügati, İst, 1943 c. III

Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.

Pirinççilerden : 30 000
Sabunculardan : 13 600
Kuruymemişçilerden : 45 000
Helvacılardan : 30 000
Yahudi bakkallardan : 10 000
Şerbetçilerden : 54 000
Leblebicilerden : 12 000
Şire-revganlardan⁴ : 58 000
Pastırmacılar : 12 000
Balıkçılardan : 04 800
Çömlükçilerden : 15 000
Bağçecanlardan : 26 000
Galata ve Tophane ve Kasımpaşa bakkallarından : 72 000
Eyüb ve Kadıköy bakkallarından : 32 000
Galata ve Tophane ve Kasımpaşa yemişçilerinden : 53 000
Eyüb ve Hasköy yemişçilerinden : 28 000
İstanbul sebzeçilerinden : 38 000
581 400

Maada dokuz yüz otuz iki bin altı yüz akçesini İstanbul bakkalan ve yemişciyan tayifesi tekmil edecek.

Hirfet-i Çakşircıyan

Hayme; Aded : 3
Beher hayme Fi : 12 200
Yekûn-ı meblağ : 36 600

Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.

Edirne-kapısı abacılarından : 2 520

Maada otuz dört bin seksen akçesi yahudi ve nasara çakşircılarından tahsil olunmuştur.

Hirfet-i Kılıncıyan

Hayme ; Aded : 2
Beher hayme Fi : 8 000
Yekûn-ı meblağ : 16 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Kuyumcu tâyifesinden : 10 000
Sipah çarşısı ehâlisinden : 8 000
Bıçakçılardan : 03 500
16 500

Hirfet-i Kasaban

Hayme ; Aded : 2
Beher hayme Fi : 75 000
Yekûn-ı meblağ : 150 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Sıfır kasablarından : 89 000
Debbağandan : 24 000
Kırşıcıyandan : 06 000
69 000

Maada seksen bir bin akçesi es-
nafından verilmiştir.

Hirfet-i Berberan

Hayme ; Aded : 6
Beher hayme Fi : 6 000
Yekûn-ı meblağ : 36 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Hamamcıyandan : 11 000
Câme-şuyıcıyandan : 9 000
Peşlemacıyan : 10 000
Ustracıyandan : 2 400
Galata berberlerinden : 5 000
37 400

Kendilerinden dahi yüz elli ku-
ruş tahsil edüb kabzylediklerin
i'tiraf eylemişlerdir.

⁵ Terzi esnafına verilen isim

⁶ Bogası, pamuk ipliğinden dokunan bir nevi bez. Fazla malûmat için bk.
M. Zeki Pakalın, *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri*, İstanbul 1947, Fas. III.

Hirfet-i Arpacıyan

Hayme ; Aded : 4
Beher Hayme Fi : 15 000
Yekûn-ı meblağ : 60 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Tavukçılardan : 15 000
(Okunamadı) : 3 600
(Okunamadı) : 2 000
20 600

Maada otuz dokuz bin dört yüz
akçesini esnafı vermiştir.

Hirfet-i Haiyâtan⁵

Hayme ; Aded : 8
Beher hayme Fi : 14 000
Yekûn-ı meblağ : 42 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Kapamacılardan : 6 000
Kalpakistanlardan : 1 500
Maada otuz dört bin beş yüz ak- çesini esnafı vermiştir.

Hirfet-i Bezzazan

Hayme ; Aded : 4
Beher hayme Fi : 12 000
Yekûn-ı meblağ : 48 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
... ve Dülbendiciyandan : 24 000
Bogasıyandan ⁶ : 09 000
Kapamacıyandan : 06 000
39 000

Maada dokuz bin akçesi esnafın-
dan alınmıştır.

Hirfet-i Semerciyan

Hayme ; Aded : 8

Beher hayme Fi : 6 000
Yekûn-ı meblağ : 18 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Hasırcıyan : 2 000
Kemhacıyan ⁷ : 8 600
Kaşıkçıyan : 8 000
18 600

Maada dört bin dört yüz akçesi
esnafından verilmiştir.

Hirfet-i Hallacan

Hayme ; Aded : 2
Beher hayme Fi : 20 000
Yekûn-ı meblağ : 40 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Maada otuz bir bin üç yüz akçesi vakıflar reyâsından verilmiştir.

Hirfet-i Na'lıcaıyan

Hayme ; Aded : 4
Beher hayme Fi : 18 750
Yekûn-ı meblağ : 55 000
Vakıfları reyâsından verilmiştir.

Hirfet-i Eskiciyan

Hayme ; Aded : 4
Beher hayme Fi : 8 000
Yekûn-ı meblağ : 32 000

⁷ Kemha denilen bir nevi ipekli kumaş, havsız kadife yapan ustalara bu isim verilir ki, onlarda, kadifeci, sandalçı, dibâcı olmak üzere üçe ayrılır (Bk. M. Zeki Pakalın, *Adı geçen eser*, fas. XII.).

⁸ Bir nevi serpuş; kavuk ve fes altına giyilen yünden, tiftikten ma'mûl başlık (Bk. M. Zeki Pakalın, *Aynı eser*, fas. I.).

⁹ Burada, toplanması lâzım gelen paraya nazaran fazla para alındığı ve yekûnların doğru olmadığı görülüyor.

¹⁰ Suzen, iğne demektir.

¹¹ Debe veya Debe, yağ ve bal gibi sulu maddelerin nakline mahsus bir nevi kabin adıdır (Bk. M. Zeki Pakalın, *Aynı eser*, fas. V.).

¹² Kaltak, hayvan üzerinde oturmağa mahsus eğerin tahta kısımlarına denir.

Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Tahtel-kal'a eskicilerinden : 3 360
Karaman eskicilerinden : 4 200
Koğacı müşkeçilerinden : 1 680
Süpürgeçilerden : 1 950
Uzun-çarşı çıkırıkçıların- dan : 2 400
Arakiyecilerden ⁸ : 8 700
Yorgancılardan : 9 000
Bedestan ı cedid'den : 11 000
28 700

Maada on bir bin üç yüz akçesi-
ni esnafı vermiştir.⁹

Hirfet-i Sarracan

Hayme ; Aded : 4
Beher hayme Fi : 10 000
Yekûn-ı meblağ : 40 000
Minha mülhakatından tahsil olu- nan meblağ.
Süzenciyan ¹⁰ : 2 400
Çiçi-Sepetciyan : 2 400
Vezneciyan der bab-ı
Bayesid i Velî : 1 100
Vezneciyan der bab-ı Odun : 500
Kamçıciyan : 700
Debbeciyan ¹¹ : 1 000
Kaltakçıyan ¹² : 600
8 700

28

M. MÜNİR AKTEPE

Perakende eskicilerden :	4 000
Aynacılardan :	0 800
Basmaçılardan :	2 400
Kebkebcilerden ¹³ ? :	1 800
	<u>24 390</u>

Maada yedi bin altı yüz on akçesi esnafından verilmiştir.¹⁴

Hirfet-i Kalaycıyan

Hayme ; Aded : 1	
Meblağ : 9 600	
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Tenskeci Yahudilerinden :	900
Kalay dökmecilerinden :	480
Körükçülerden :	720
	<u>2 100</u>

Maada yedi bin beş yüz akçesi vakıflarından verilmiştir.

Hirfet-i Aşçıyan

Hayme ; Aded : 2	
Beher hayme Fi :	80 000
Yekûn-ı meblağ :	160 000
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Çörekci :	25 000
Çorbacı :	22 000
Turşucu :	7 000

Galata aşçıları ve Eyüb aşçıları ve yoğurtçuları ve Tophane sirkeçileri ve Kasımpaşa yoğurtçuları :	32 000
	<u>86 000</u>

Maada yetmiş dört bin akçesini esnafı vermiştir.

Hirfet-i Keman-geran

Hayme ; Aded : 2	
Beher hayme Fi :	9 600
Yekûn-ı meblağ :	19 200
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Bit-bazarı ehalisinden :	5 500
Bıçakçılardan :	1 500
Doğramacılarından :	7 500
Veznecilerden :	0 400
Hüdücülerden :	0 900
Bükücülerden :	2 880
Galata sandıkçılarından :	1 200
Zehgircilerden :	0 300
Kürekçilerden :
	<u>20 180</u> ¹⁵

Hirfet-i Çuhacıyan

Hayme ; Aded : 2	
Beher hayme Fi :	16 800
Yekûn-ı meblağ :	32 800
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Çakırcı :	3 000
Kelle-poşcu ¹⁶ :	6 000
	<u>9 000</u>

Maada yirmi üç bin altı yüz akçesini esnafı vermiştir.

Hirfet-i Paçacıyan

Hayme ; Aded : 2	
Beher Fi :	48 000
Yekûn-ı meblağ :	96 000
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Bedesten-i atik'den :	24 000
İşkembeciyan :	18 000

¹³ Kabkabet'dan muharref olup nalıncılar demektir.

¹⁴ Yukarıdaki yekûn yanlış yapılmıştır. 22 590 olması lâzımdır.

¹⁵ Toplanması lâzım gelen paraya nazaran, fazla para alındığı görülüyor.

¹⁶ Başörtüsü, Takke yapanlar (Bk. Hüseyin Kâzım, Aynı eser, c. IV.

Kırşoıyandan	02 400
Çömlekoıyan der Eyüb :	10 000
Aşçıyan :	02 000
Bedesten-i der Galata :	30 000
	<u>54 400</u>

Maada kırk bir bin altı yüz akçesini esnafı vermiştir.¹⁷

Hirfet-i Na'lbandan

Hayme ; Aded : 4	
Beher Fi :	12 000
Yekûn-ı meblağ :	48 000
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Simkeşlerden :	8 000
Na'lelilerden :	4 500
Canbasılardan :	8 000
Arabacılarından :	6 000
Na'lburlardan :	6 000
	<u>32 500</u>

Hirfet-i Hıffatan

Hayme ; Aded : 8	
Beher Fi :	18 000
Yekûn-ı meblağ :	144 000
Bir haymesini Taht-el-kal'a ¹⁸ ve Galata hıffafları ve bir haymesini Karaman ve iki haymesini tacirleri ve bir haymesini dahi dikici ve bir haymesini perakende ve iki haymesini kendileri ücretini vermişlerdir.	

İki numaralı vesika ile üç numaralı vesika mukayese edildiği takdirde; evvelâ 28 sınıf esnafın ordu akçesine tâbi tutulmuş

¹⁷ Buradaki rakamların yekûnu 81 400 ettiği hâlde, her ne sebebe mebni ise 54 400 olarak yazılmıştır.

¹⁸ Tahtakale.

¹⁹ Çivici esnafı demektir.

²⁰ Kazma yapanlara bu isim veriliyor.

²¹ İstanbul Bab-Defterleri, No. 6/149, vrk. 49/a, vd., İstanbul Müftülüğü arşivi.

Hirfte-i Attaran

Hayme ; Aded : 4	
Beher Fi :	21 000
Yekûn-ı meblağ :	84 000
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Ketencilerden :	9 000
Kâğıdcılardan :	7 200
Şerbetcilerden :	3 000
Bal-mumuculardan :	4 500
Müşkoilerden :	3 600
Yahudi attarlarından :	20 000
	<u>47 300</u>

Maada otuz altı bin yedi yüz akçesini esnafı vermiştir.

Hirfet-i Kazancıyan

Hayme ; Aded : 1	
Meblağ : 30 000	
Minha mülhakatından tahsil olunan meblağ.	
Çilingirlerden :	3 600
Mismarcılardan ¹⁹ :	3 600
Hurdacılarından :	3 600
Kömüröçülerden :	3 600
Külünküçülerden ²⁰ :	1 400
Şam'dancılardan :	1 400
Frenk kilitçilerden :	1 400
Kalıncılardan :	1 400
	<u>20 000</u>

Maada on bin akçesi vakıfları reayasından verilmiştir.²¹

olmasına rağmen, bilâhirc 26 sınıfın bunu verdiği, Çadırcılar ile Demircilerin vermediği görülür. Onların Ordu-akçesine tâbi olmamalarının sebebi ise şu vesika ile tevazzuh ediyor.

Ma'ruz-ı da'iy-i devlet-i aliyyeleridir ki

Çadırcı ve Demirci esnafı mîrî hizmet de bulunmağla henüz sefer'i hümayûn-ı nusret makruna memur seferlilerin getirüb tescil ettirmemişlerdir. Ol babda ferman hazret-i veligül-emrindir. Fî 22 Muharrem 1143 (7 Haziran 1730).²²

²² Aynı Defter, gösterilen yer.